

УДК 339.9(477)
JEL F01, O10

М. А. Живко

здобувач кафедри міжнародної економіки Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль
e-mail: arximax2008@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7663-5737>

ГЛОБАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті досліджуються основні проблемні аспекти трансформації теоретичних засад інструментів та механізмів управління в умовах розвитку нової економіки. Розглянуто світові тенденції та проблеми сучасного етапу формування нової економіки в контексті європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів. Проаналізовано досвід розвинутих країн та виокремлено основні інструменти в процесі формування нової економіки. Виділено основні стратегічні технологічні тренди, які впливають на структурні трансформаційні процеси у світовій економіці та забезпечують формування високого потенціалу конкурентоспроможності країни за недостатнього розвитку інфраструктури ІКТ. Розкрито концентрацію основних підходів до розуміння сутності цифрової стратегії, яка концентрується на створенні правильних умов для ефективного використання ІКТ з метою поглиблення соціальної інтеграції в умовах нової економіки. Розраховано індекс нової економіки для країн Європейського Союзу. Доведено, що для вирішення проблем подолання «цифрової нерівності» необхідно широке поширення спеціальних програм навчання, розроблених для людей, які ніколи раніше не працювали з комп'ютером, в Україні можна віднести пенсіонерів, працівників соціальних служб, частково державних і муніципальних службовців, жителів віддалених районів, вихованців дитячих будинків, безробітних, зокрема у країнах, що розвиваються, але бажаних увійти у світове інформаційне співтовариство.

Ключові слова: нова економіка, цивілізація, глобальні механізми, інноваційний розвиток, цифрова стратегія, наукоємність.

Zhyvko M. GLOBAL MECHANISMS OF THE NEW ECONOMY AND THEIR ADAPTATION FOR UKRAINE

The paper researches major problem aspects of transformation of management instruments and mechanisms' theoretical foundations in conditions of new economy development. Global tendencies and problems of current stage of new economy forming in the context of European civilization and integration processes are examined. The experience of developed countries is analyzed and major instruments in the process of new economy forming are outlined. Main strategic technological trends that influence structural transformational processes in global economy and provide the forming of high capacity of country's competitive ability in case of insufficient ICT infrastructure development are emphasized. Concentration of major approaches to understanding of digital strategy oriented at creation of correct conditions for efficient ICT exploitation in order to strengthen social integration in conditions of new economy is explained. New economy rate is calculated for the EU countries. Suggestions over forming of institutional environment, development of contract instruments and mechanisms to improve the efficiency of public regulation and stimulation of economy investment development are provided. Theoretical model of electronic state in conditions of new economy that is bound to secure the improvement of Ukraine's competitive ability at global market is suggested. The fact that with the view to overcome the problems of «digital inequality» it is necessary to expand special educational programs developed for persons that have never worked with a computer before is proven. In Ukraine it concerns the pensioners, social services' employees, partially public and municipal officials, residents of remote regions, children from children's homes, unemployed. It is particularly relevant for the developing countries that aspire to join global informational community. The place of IT-market in Ukraine deserves a special attention as the strategic branch of domestic economy, which can contribute to achievement of relevant competitiveness parameters and overcoming of digital gap between Ukraine and developed countries. Major vectors of investment attraction into the IT development and perspective programs in the branch specialized at software production are suggested in order to improve the quality and science-intensity of educational processes for mass preparation of specialists required by modern science and new economy.

Keywords: new economy, civilization, global mechanisms, innovative development, digital strategy, science-intensity.

Постановка проблеми. Початок ХХІ ст. обумовлений активним впровадженням процесів цифровізації в сучасній економіці на основі інформаційної та промислової революції, а також процесів глобалізації економіки. В даний час триває впровадження в економіку конкурентоспроможних у глобальному середовищі цифрових технологій, в тому числі передових виробничих, інформаційних, телекомунікаційних, а також систем штучного інтелекту, віртуальної реальності, інтернету речей і, відповідно, трансформації економіки в цифровий формат або, іншими словами, формування нової економіки. У промисловості цифровізація спирається

на Концепцію «Індустрія 4.0» та «Smart economy», що передбачає наскрізне проникнення цифрових технологій у всі процеси та їх інтеграцію в інтелектуальну технологічну платформу сучасної європейської цивілізації. З цього проявляється безсумнівна актуальність і практична значимість питань цифрової трансформації, обґрунтування і формування вигляду цифрових систем і розвитку інфраструктури нової економіки.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження нової економіки розпочалось із 60-х років, які знайшли своє відображення у працях Ф. Махлупа, Й. Масуди, М. Пората, Ф. Найта, В. Вернадського, Е. Тофлера, М. Кастельса, які

започаткували теорію інформаційного суспільства та ноосферного напрямку розвитку, В. Афанасьєв, Дж. Мічі, Р. Джонстон, Г. Клейнер, що заклали фундаментальний розвиток економіки знань, яка перейшла в якісно новий етап розвитку світової економіки.

Мета статті полягає у дослідженні пріоритетних напрямів та виокремленні механізмів розвитку нової економіки у розвинених країнах світу та адаптації їх досвіду до реалій України в контексті європейських цивілізаційно-інтеграційних процесів.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі зростаюча неефективність економічної моделі, її неадекватність глобальним викликам, які постали перед нашою країною, вимагає розробки нової парадигми розвитку. Тільки формування нової економіки, диверсифікованої та інноваційної, дозволить забезпечити конкурентоспроможність України на світовому ринку.

Поняття «нова економіка» з'явився для позначення особливостей та змін у процесі виробництва продуктів і надання послуг при переході високорозвинених країн до інноваційної розвитку [1; 2]. В даний час в економічній літературі зустрічаються різні сенс наповнення даного поняття, однак можна виділити наступні основні характерні риси нової економіки.

В першу чергу, це економіка з розвинутим комплексом наукоємних галузей та інформаційних електронних комунікаційних мереж, що характеризуються більш істотними показниками ваги інтелектуального капіталу в порівнянні з матеріальними елементами.

Відмінною особливістю нової економіки є підвищена увага до знань, як до безпосередньої

продуктивної сили та головного виробничого ресурсу. Продуктування знань виступає джерелом економічного зростання і включає в себе сферу науки, освіти, виробництва інновацій, надання інтелектуальних послуг [3]. В силу своєї специфіки економіка знань має розвинуту систему гнучких горизонтальних зв'язків і, відповідно, розвинений інститут договірних контрактних договорів.

Однак існуючі в нашій країні на різних рівнях інститути інноваційного розвитку в повній мірі не використовують потенціал горизонтальних зв'язків і взаємодій, системи управління, як правило, носять жорсткий ієрархічний характер і не відповідають задачам інноваційного розвитку.

Оскільки становлення нової економіки пов'язано з певними інституційними перетвореннями, то на нашу думку, ці перетворення більшою мірою стосуються трьох складових: інновації, освіта та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) [4]. Будь-якій країні світу властива певна нерівномірність економічного розвитку її регіонів, що веде до зростання потреби в бюджетних асигнуваннях, збільшення витрат на пошук нових форм організаційного, правового, ресурсного забезпечення розвитку депресивних територій, зниження конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості регіону що негативно впливає на її положення в цілому. Але, зважаючи на сучасні тенденції, сьогодні в більшості країн сформовано нову економіку, і серед вдалого досвіду можна виділити інструменти, що сприяють її формуванню (табл. 1) [5; 6; 7].

Таблиця 1

Інструменти нової економіки		
Інструмент	Структура інструменту	Країни
Матеріальні ресурси і технології	Кількість створених технологій	Сполучені Штати Америки Німеччина Великобританія Японія Франція Швейцарія Сінгапур Канада Нідерланди Гонконг
	Кількість використовуваних технологій	
	Кількість виданих патентів	
Витрати на основні макроекономічні показники	Витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи	Швейцарія Великобританія Швеція Фінляндія Нідерланди Сполучені Штати Америки Сінгапур Данія Люксембург Гонконг
	Витрати на інформаційні та комунікаційні технології	
	Відвантаження товарів власного виробництва, виконано робіт та послуг	
	Об'єм інноваційних товарів, робіт та послуг організацій промислового виробництва и сфери послуг	
Динаміка кількості організацій	Кількість організацій, які використовують ІКТ	Сінгапур Фінляндія Швеція Нідерланди Норвегія Швейцарія Сполучені Штати Америки Великобританія Люксембург Японія
	Кількість організацій, які використовують інтернет	
	Кількість організацій, які використовують глобальні інформаційні мережі, крім інтернету	
	Кількість організацій, які здійснюють продаж своїх послуг, що отримані в глобальній інформаційній мережі – всього	
	Кількість організацій, які володіли CRM, ERP, SCM системами	
	Кількість організацій, які виконували наукові дослідження та розробки	
	Кількість організацій, які проводили навчання спеціалістів і користувачів ІКТ-сфери	
Питома вага організацій, які здійснювали інноваційну діяльність		
Людський капітал	Кількість працівників ІКТ-сфери	Норвегія Австралія Швейцарія Нідерланди Сполучені Штати Америки Німеччина Нова Зеландія Канада Сінгапур Данія
	Кількість спеціалістів ІКТ-сфери	
	Кількість працівників організацій, які використовують ІКТ	

Побудовано автором.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Варто зазначити, що процеси інформатизації, які відбуваються при формуванні нової економіки, стають можливі завдяки кардинальним змінам у інформаційних технологіях, зокрема поява глобальної мережі Інтернет, широке поширення персональних комп'ютерів, телекомунікаційних систем та відповідного програмного забезпечення. Вони суттєво змінюють технологічну структуру виробництва і управління в багатьох країнах.

По-перше, все більшого значення набувають глобальні процеси, а отже конкурентоспроможність на глобальних ринках стає важливою складовою економічної потужності окремих країн, незважаючи на те, що в результаті глобалізації держави стають більш залежними один від одного.

По-друге, в новій економіці успіх і стійкість фірм багато в чому залежать від постійних нововведень. В умовах скорочення життєвого циклу товарів і послуг, подальшої диверсифікації ринкових ніш для традиційних товарів, все більшої індивідуалізації попиту та пропозиції інноваційна активність набуває першорядної важливості як для малого інноваційного бізнесу, так і для великих корпорацій, які вже не в

змізи більше підтримувати свою стійкість за рахунок масштабів і диверсифікації виробництва, що досягалось шляхом злиттів і поглинань між компаніями.

По-третє, економічний розвиток вступає в фазу безперервних технологічних революцій, які в свою чергу не лише викликають безперервні зміни у виробничій базі промислових галузей, але й змінюють структурні характеристики всього комплексу соціально-економічних відносин.

Світовий IT-ринок постійно зростає на тлі росту національних економік, формуються передумови нової цифрової промислової революції, які засновані на технологіях 3D-друку, розвитку цифрового бізнесу, становленні розумних машин, будинків, міст [7; 8; 9]. Стають пріоритетними такі напрямки як інтелектуалізація бізнесу, розвиток технологій обробки / передачі «великих даних», мобільних додатків. За даними компанії Gartner в топ стратегічних технологічних трендів 2018 р. входять технології BD-друку, розвиток інтернету речей, розумні пристрої (Таблиця 2).

Таблиця 2

Стратегічні технологічні тренди (за даними Gartner)

Об'єднуючі тренди	Еволюційні тренди	Тренди, які можуть створити потенційні труднощі на міжнародному ринку праці
управління великим парком мобільних пристроїв	хмарна / клієнтська архітектура	Smart машини
мобільні додатки: розвиток користувацьких інтерфейсів	ера персональних хмар	3D друк
гібридні хмари та IT в якості брокера послуг	IT в масштабах веб	Smart цифрові мережі, Smart додатки, аналітика та речі, цифрові двійники
програмно-обумовлене «що завгодно», зокрема програмовані ЦВДи (центри відкритого доступу, зокрема до мережі інтернет)	програмно-обумовлене «що завгодно»	хмарні технології в граничних обчисленнях, діалогові платформи, ефект присутності
інтернет речей	штучний інтелект	блокчейн, подієве мислення (Event-driven), безперервний адаптивний ризик і довіра

Побудовано автором.

За даними глобального звіту про розвиток інформаційних технологій (Global Information Technology Report, GITR), який надає оцінку впливу інформаційно-комунікаційних технологій на конкурентоспроможність країн і рівень життя, для формування високого потенціалу конкурентоспроможності країни недостатнього розвитку інфраструктури ІКТ, слід створювати та реалізовувати системну стратегію, спрямовану на формування умов для підвищення навичок, розвитку інновацій та стимулювання підприємництва. Цю стратегію в певному сенсі можна назвати «цифровою», оскільки вона концентрується на створенні правильних умов для ефективного використання ІКТ з метою поглиблення соціальної інтеграції в умовах «нової економіки».

Індекс розвиненості ІКТ (The Networked Readiness Index⁹) – рейтинг, який оцінює готовність економіки

повністю використовувати потенціал ІКТ з урахуванням таких факторів, як: вартість доступу до інфраструктури ІКТ та наявність необхідних навичок для забезпечення оптимального використання; освоєння та використання ІКТ урядом, бізнесом і приватними особами; бізнес-клімат та інноваційний клімат, державна політика і регулювання, а також економічний і соціальний вплив ІКТ.

У рейтингу 2017 р. за індексом ІКТ – Україна займає 75-е місце, набравши 6 позицій вгору в порівнянні з 2016 р. та 2 позиції порівняно із 2015 р. (табл. 3) [8; 9; 10]. Сильними сторонами України, в першу чергу, є низька вартість доступу до інфраструктури ІКТ і сильний соціально-економічний вплив ІКТ, слабкі сторони виражені в несприятливому на тлі інших країн інноваційному кліматі, низькому ступені використання ІКТ державою і бізнесом.

⁹ Kirkman, G. S., Osorio, C. A., & Sachs, J. D. (2017). The networked readiness index: Measuring the

preparedness of nations for the networked world. *Korea*, 4, 20.

Таблиця 3

Рейтинг країн в індексі розвиненості ІКТ

Економіка	2015	2016	2017
Фінляндія	1	1	1
Сінгапур	2	2	2
Швеція	3	3	3
Нідерланди	4	4	4
Норвегія	5	5	5
Швейцарія	6	6	6
США	9	7	8
Гонконг	14	8	7
Великобританія	7	9	9
Республіка Корея	11	10	10
Данія	8	13	12
Тайвань	10	14	11
Казахстан	43	38	32
Росія	54	50	40
Китай	58	62	43
Бразилія	60	69	58
Україна	73	81	75
Індія	68	83	70

Побудовано автором на основі <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html>.

Провідну роль у розвитку інформаційної інфраструктури мають відіграти відповідні перебудови державного сектора, що на нашу думку прискорить процес її формування. Тому нами запропоновано модель електронної держави (рис. 1), яка в першу чергу, покликана стати основою соціальної громадянської держави, обслуговуючої інтереси громадян:

- єдиний портал державних послуг (ЄПДП), тобто переведення державних послуг в

- електронну форму, їх автоматизація та інформатизація;
- створення інфраструктури «e-government», відкритої і функціональної;
- інформаційні проекти, орієнтовані на підвищення якості життя громадян, зниження залежності від апарату чиновників;
- створення по всій країні мережі багатофункціональних центрів надання державних послуг (БЦНДП);
- модернізація системи охорони здоров'я, в її задіяна велика частина ІТ-ринку країни, оптимізація документообігу лікарів із використанням впроваджених медичних інформаційних систем, регіональних сегментів Єдиної державної інформаційної системи охорони здоров'я (ЄДИСОЗ);
- створення універсальної електронної карти громадянина, яка підвищує якість, швидкість і прозорість взаємодії з державними структурами при отриманні інформації або послуг;
- комплекс ІТ-проектів, пов'язаних з введенням єдиної контрактної системи;
- перехід на міжвідомчий безпаперовий документообіг органів виконавчої влади;
- генерація національної технологічної платформи – національної програмної платформи (НПП) і національної комп'ютерної технологічної платформи (НКТП).

Рис. 1. Модель електронної держави в умовах нової економіки.

Побудовано автором.

Передумовою електронної держави є наявність «електронного громадянина», здатного скористатися державними послугами в електронному вигляді. В Україні значна частина населення перебуває поза межею інформатизації через відсутність доступу до комп'ютера і елементарних навичок роботи з ним.

Для вирішення проблеми «цифрової нерівності», необхідно широке поширення спеціальних програм навчання, розроблених для людей, які ніколи раніше не працювали з комп'ютером, але бажаних увійти у світове інформаційне співтовариство [11; 12]. До таких цільових груп в Україні можна віднести пенсіонерів, працівників соціальних служб, частково державних і муніципальних службовців, жителів віддалених районів, вихованців дитячих будинків, безробітних.

У поточний момент вже реалізується ряд програм із підвищення комп'ютерної грамотності серед населення в багатьох регіонах, програми безкоштовного навчання.

Поки проект впровадження цієї системи здійснюється в порядку експерименту в декількох регіонах, де відзначається позитивний ефект від програми і створюються умови для розвитку отриманих навичок.

Ще одна важлива складова у формуванні «електронного громадянина» – здатність самої системи «електронної держави» ідентифікувати громадянина при вході в систему, виконувати відповідні запити, обробляти і зберігати дані, забезпечувати їх конфіденційність.

Без створення електронної держави і «електронних громадян» в Україні мало шансів досягти успіху в глобальній конкуренції з провідними державами. Але й малоперспективним є форсування «електронізації» державного управлінського апарату без його попередньої реорганізації. Так фактичний провал багаторічної і ресурсомісткої програми «Електронна Україна» ясно вказує на некомпетентність подібного підходу.

Необхідно прийняти рішення «переформувати» «Електронну Україну». Під цим мається на увазі, що розпочаті проекти будуть доводитися до логічного завершення вже в рамках нового проекту «Електронного уряду» [13]. Зокрема, необхідний аудит структури адміністративного управління. Дефекти раніше проведеної адміністративної реформи виправляються де-факто, заплутуючи і без того непросту систему державного управління.

Пріоритетними проектами у сфері інформатизації державного сектора на наш погляд мають стати:

1) створення державної системи виявлення, попередження і ліквідації наслідків комп'ютерних атак на інформаційні ресурси, системи та ІКТ-мережі;

2) запуск 14 пріоритетних державних послуг в електронному вигляді: послуги державного реєстру (реєстрація прав та облік нерухомості), реєстрація юридичних осіб, реєстрація за місцем проживання та перебування, оформлення паспорта, реєстрація автомобілів) та ін.;

3) видачу електронних паспортів громадянина України розпочато у 2016 р.;

4) початок функціонування державної інформаційної системи ЖКГ, покликаної генерувати актуальну аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень державним апаратом на всій території країни в режимі реального часу, самі громадяни зможуть отримувати будь-які дані про будинки і розрахунки;

5) режим «одного вікна» для операцій із нерухомістю: кадастровий облік, реєстрація прав та надання відомостей з Єдиного державного реєстру прав на нерухомість і державного кадастру нерухомості;

6) формування системи «Електронного бюджету», що дозволяє підвищувати якість і централізувати видатки у бюджетних установах по всій Україні.

Головними завданнями побудови української електронної держави на наш погляд мають бути:

- більша доступність та прозорість державних послуг для громадян і організацій;
- раціональне використання державних фондів і ресурсів;
- підвищення безпеки громадян і всієї країни в цілому;
- підвищення інтересу громадськості до можливостей використання інформаційних технологій у різних сферах життя;
- розвиток адресної пенсійної системи та соціальної підтримки;
- підвищення якості освітніх послуг та розвиток дистанційної освіти.

Але при всіх зусиллях цифровий розрив між Україною і розвиненими країнами, незважаючи на величезні інвестиції, продовжує збільшуватися. За індексом розвитку «електронного уряду», в 2007 р. Україна була на 46-му місці, а в 2017 р. піднялась до 41-го, а у 2018 р. знову знизила свої позиції до 82-го місця. У рейтингу готовності країн до мережевого світу – на 72-му у 2017 р. та піднялась до 64-го місця у 2018 р [9; 10; 11].

Зараз в Україні наявні посилення кілька чинників, що сприяють залученню інвестицій в ІТ-сектор:

бренд «український програміст» працює на зростання інвестицій в українські компанії, що спеціалізуються на виробництві ПЗ. З українськими фахівцями в області інформаційних технологій учасники світового ІТ-ринку асоціюють найнесподіваніші і перспективні інновації. До того ж вітчизняні програмісти навчилися створювати недорогі, надійні програми. Інвесторів приваблює швидке зростання ринку програмного забезпечення України (незважаючи на високий рівень піратства та жорстку конкуренцію з боку великих західних виробників);

важливим стимулом залучення інвестицій виступає зростаючий попит на ІТ-продукти та послуги серед населення і підприємств. Українські компанії, як малі, так і великі, прагнуть зробити якісний стрибок у бік зростання конкурентоспроможності за рахунок впровадження інформаційних і комунікаційних технологій завтрашнього дня [12; 13]. А розвиток роздрібних мереж, що торгують

електронікою, у тому числі комп'ютерами, принтерами, моніторами та іншою високотехнологічною продукцією, «потягнуло» вгору ІТ-ринок. Всі ці товари стали доступними навіть малозабезпеченим покупцям внаслідок розвитку споживчого кредитування.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновки, що ключовими пріоритетами розвитку нової економіки сучасної України є побудова інноваційної економіки і перехід до інформаційного суспільства. Це висуває особливі вимоги до сфери інформаційних технологій, найважливіший ресурс якої – кадрове забезпечення. Відсутність необхідної кількості фахівців із належним рівнем кваліфікації є основним стримуючим чинником розвитку цього сучасного і перспективного сектора економіки. Основними вимогами щодо модернізації економіки ставлять перед системою ІТ-освіти завдання підвищення якості і наукоємності освітніх процесів для масової підготовки затребуваних сучасною наукою і інноваційною економікою фахівців. Незважаючи на істотне просування в даній області в останні роки, залишається ще багато проблем, які потребують свого рішення. Вони можуть стати серйозною перешкодою кадрового забезпечення модернізації економіки української економіки.

Список використаних джерел

1. Решетило В. П. *Глобальна економіка: навч. посібник* / Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. Харків, 2018. 168 с.
2. Родрик Д. *Парадокс глобалізації: демократія і майбутнє світової економіки* / пер. с англ. М.: Изд-во Института Гайдара, 2014. 576 с.
3. Лук'яненко Д. Г. (ред.), Поручник А. М. (ред.), Колот А. М. та ін. *Ресурси та моделі глобального економічного розвитку*: монографія. Київ: КНЕУ, 2011. 703 с.
4. Лук'яненко Д. Г. та ін. *Транснаціональні корпорації*: [підручник]. Донецьк: Сучасний друк, 2013. 633 с.
5. Уткін А. І. *Глобалізація: процес і осмислення*. М.: ИНФРА, 2012. 345 с.
6. Філіпенко А. С. *Теорія міжнародної економічної політики*: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2013. 216 с.
7. Хантінгтон С. *Столкновение цивилизаций*. М.: АСТ, 2003. 145 с.
8. IMF Annual Report – 2017. *International Monetary Fund: Website*. 2017. URL: <http://www.imf.org/external/en/pubs/ft/ar/2017/pdf/ar17.pdf>
9. Grueber M., Studt T. 2017 Global R&D Funding Forecast: World R&D Momentum. *Research & Development Magazine*. 2017. Vol. 17. URL: <http://www.rdmag.com/Featured-Articles/2017/17/2017-Global-RD-Funding-Forecast-World-RD-Momentum/>
10. *Science and Engineering Indicators 2017*. Arlington, VA, 2018, Jan. URL: <http://www.nsf.gov/statistics/seind17/start.htm>
11. The 50 Most Innovative Companies 2017 (Special Report). *Business Week*. 2017. URL: http://www.businessweek.com/interactive_reports/innovative_companies_2010.html?chan=magazine+channel_special+report

ive_companies_2010.html?chan=magazine+channel_special+report

12. The Global Competitiveness Report 2015-2016. *World Economic Forum*. 2016. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-14.pdf

13. *The World Investment Report 2017. Investor Nationality: Policy Challenges*. Geneva: United Nations, 2017. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

References

1. Reshetylo, V. P. (2018). *Hlobal'na ekonomika [Global Economy]* (Manual). Kharkiv: O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv. [in Ukrainian].
2. Rodrik, D. (2014). *Paradoks globalizatsii: demokratiya i budushcheye mirovoy ekonomiki [The paradox of globalization: democracy and the future of the world economy]* (Translated from English). Moscow: Publishing of Gaidar Institute. [in Russian].
3. Lukyanenko, D. H., Poruchnyk, A. M. (Eds.), Kolot, A. M., et al. (2011). *Resursy ta modeli hlobal'noho ekonomichnoho rozvytku [Resources and models of global economic development]*. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
4. Lukyanenko, D. H., et al. (2013). *Transnatsional'ni korporatsiyi [Transnational corporations]* (Textbook). Donetsk: Modern Printing. [in Ukrainian].
5. Utkin, A. I. (2012). *Globalizatsiya: protsess i osmysleniye [Globalization: process and comprehension]*. Moscow: INFRA. [in Russian].
6. Filipenko, A. S. (2013). *Teoriya mizhnarodnoyi ekonomichnoyi polityky [Theory of international economic policy]* (Textbook). Kyiv: Akademydav. [in Ukrainian].
7. Khantington, S. (2003). *Stolknoveniye tsivilizatsiy [The Clash of Civilizations]*. Moscow: AST. [in Russian].
8. IMF Annual Report – 2017 (2018). *International Monetary Fund: Website*. URL: <http://www.imf.org/external/en/pubs/ft/ar/2017/pdf/ar17.pdf>
9. Grueber, M., & Studt, T. (2017). 2017 Global R&D Funding Forecast: World R&D Momentum. *Research & Development Magazine*, 17. URL: <http://www.rdmag.com/Featured-Articles/2017/17/2017-Global-RD-Funding-Forecast-World-RD-Momentum/>
10. *Science and Engineering Indicators 2017* (2018, Jan). Arlington, VA. URL: <http://www.nsf.gov/statistics/seind17/start.htm>
11. The 50 Most Innovative Companies 2017 (Special Report) (2017). *Business Week*. URL: http://www.businessweek.com/interactive_reports/innovative_companies_2010.html?chan=magazine+channel_special+report
12. The Global Competitiveness Report 2015-2016 (2016). *World Economic Forum*. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2016-14.pdf
13. *The World Investment Report 2017. Investor Nationality: Policy Challenges* (2017). Geneva: United Nations. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf

Надійшло 30.03.2018 р.